

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

208841

คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพทาสในสถานประกอบการจังหวัดขอนแก่น
LAO MIGRANT WORKERS QUALITY OF WORKING LIFE IN FACTORIES
OF KHON KAEN PROVINCE

นางสาวเกษมณี แคว้นน้อย

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2554

600259196

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

208841

คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการจังหวัดขอนแก่น
LAO MIGRANT WORKERS QUALITY OF WORKING LIFE IN FACTORIES
OF KHON KAEN PROVINCE

นางสาวเกษมณี แคว้นน้อย

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ.2554

คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการจังหวัดขอนแก่น

นางสาวเกษมณี แคว้นน้อย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

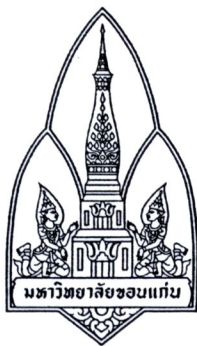
พ.ศ.2554

**LAO MIGRANT WORKERS QUALITY OF WORKING LIFE IN FACTORIES
OF KHON KAEN PROVINCE**

MS. KETMANI KHEANOI

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS IN SOCIAL DEVELOPMENT
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2011

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
หลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนสังคม

ชื่อวิทยานิพนธ์: คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการจังหวัด
ขอนแก่น

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นางสาวเกษมณี แคว้นน้อย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

ผศ.ดร.ฟ้ารุ่ง	มีอุดม	ประธานกรรมการ
รศ.ดร.ฉลาด	จันทร์สมบัติ	กรรมการ
รศ.ดร.บัวพันธ์	พรหมพักพิง	กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมัตย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวลักษณ์ อภิชาติวิไล)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

เกษมณี แคว้นน้อย. 2554. คุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวในสถาน
ประกอบการจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง

บทคัดย่อ

208841

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประเด็น คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามการรับรู้ของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาว การเก็บข้อมูลใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยศึกษาในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแรงงานอพยพลาวที่ทำงานในสถานประกอบการในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 117 คน การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามแบบโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างแรงงานอพยพลาวจำนวน 30 คน ผลการศึกษามีดังนี้

1. องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานแรงงานอพยพลาว พบว่า คำตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมแรงงานอพยพลาวสามารถจัดสรรเงินส่งกลับบ้านเกิดที่ได้ สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพแรงงานอพยพลาว มีความเชื่อมั่นในสถานประกอบการที่ทำงานอยู่ว่ามีความมั่นคงและก้าวหน้าในชีวิต โอกาสความก้าวหน้าและมั่นคงในงานแรงงานอพยพลาวได้รับการส่งเสริมให้พนักงานได้พัฒนาตนเองโดยการฝึกอบรมความรู้ความสามารถอยู่เสมอ การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นแรงงานอพยพลาวได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในการทำงานในสถานประกอบการที่ทำงานอยู่ สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงานแรงงานอพยพลาวได้รับการเคารพสิทธิส่วนบุคคลไม่ก้าวท้าวในเรื่องส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวกับการทำงาน จังหวะชีวิตแรงงานอพยพลาวมีเวลาในการพักผ่อนและมีเวลาให้กับครอบครัวและตัวเองอย่างเพียงพอ ความเป็นประโยชน์ต่อสังคม แรงงานอพยพลาวได้มีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมในสถานประกอบการที่ตนเองทำงานอยู่

2. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาว พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล แรงงานอพยพลาวมีโอกาสพบรักและมีครอบครัวใหม่ ปัจจัยด้านสังคมสามารถปรับตัวเข้ากับการทำงาน วัฒนธรรม และเพื่อนใหม่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีรายได้และรายจ่ายรวมถึงหนี้สินเพิ่มขึ้น ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมีการปรับตัวเข้ากับที่อยู่ใหม่ที่ต่างจากที่อยู่เดิมให้ได้ เพื่อให้ครอบครัวและญาติพี่น้องที่รออยู่ใน สปป.ลาว มีชีวิตที่ดีขึ้น

Ketmanee Kwaennoi. 2011. **Quality of Work Life of Laos Migrant Labors in the Workplaces in Khon Kaen Province.** Master of Arts Thesis in Social Development, Graduate School Khon Kaen University.
Thesis Advisor: Associate Professor Dr.Buapun Promphakping

ABSTRACT

208841

The objectives of this research were: 1) To study elements of quality of work life as perceived by Laos migrant labors in workplaces 2) To study factors that affects the quality of work life of Laos migrant labors. Methodology used for data collection was qualitative and quantitative study. Target group for this study was 117 Laos migrant labors working in workplaces in the area of Baan Thoom Sub-district Municipality, Muang Khon Kaen District, Khon Kaen Province. Collection of quantitative data was performed by structured questionnaires created by the researcher. Also, qualitative data was collected by semi-structured interviews of 30 Laos migrant labors. The results of the study were:

1.Elements of quality of work life for Laos migrant labors were: sufficient and fair wages that would allow them to send some money back home, safe working environment and conditions that would help on health promotion, confidence on the workplaces that would allow the security and progress of life, opportunities for progress and security of work for them by being promoted to develop themselves through training regularly, working collaboration and relationship with others, opportunities to give opinions about work in their workplace, their privacy was respected and not intruded in their workplace if not related to work, sufficient time for resting, their families and themselves, and opportunities to participate in activities for public benefits of their workplaces.

2.Factors that affected the quality of their life were: Personal factor: Laos migrant labors found new love and new family, Social factor: their ability to adjust themselves to work, culture and new friends, Economics factor: more income, expenses and debts, Environmental factor: their adjustment to new places and environment in order to support their families and relatives in Lao PDR to have a better life.

งานวิทยานิพนธ์นี้ มอบส่วนดีให้แก่บิดา มารดา คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.บัวพันธ์ พรหมพักพิง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรีกษา และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของ วิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฟารุ่ง มีอุตร ที่ให้เกียรติเป็นประธานในการสอบ วิทยานิพนธ์พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ฉลาด จันทรสมบัติ ที่ให้ความกรุณาร่วมเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้คำแนะนำ และตรวจสอบข้อมูลทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาต่างๆ ให้ผู้ศึกษามีความรู้ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสามารถประยุกต์ใช้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการของการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตวัยแรงงาน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้สนับสนุนทุนการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือแนะนำ และเป็นกำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้เป็นเจ้าของกิจการทุกท่าน ผู้ให้ข้อมูลทุกคน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือทุกๆ ด้าน ในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณแรงงานลาวที่เป็นล่ามแปลภาษาลาวให้กับผู้ศึกษาใน การเรียบเรียงภาษาไทยเพื่อเขียนงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ประโยชน์และคุณค่าที่พึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ แต่บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนชี้แนะแนวทาง ตลอดจนสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

เกษมณี แคว้นน้อย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
คำอุทิศ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามการวิจัย	6
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
4. ขอบเขตของการวิจัย	6
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
6. นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
1. ทฤษฎีการย้ายถิ่นและการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติ	9
2. คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life)	15
3. อุตสาหกรรมการเย็บรองเท้า	19
4. แนวคิดและที่มาของกรอบความร่วมมือในการจ้างแรงงานระหว่างประเทศ	22
5. ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและการอพยพของแรงงาน	23
6. ขอนแก่น : สภาพเศรษฐกิจและสังคม	35
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย	44
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
1. แหล่งข้อมูล	46
2. พื้นที่ในการดำเนินการวิจัย	46
3. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย	47
4. ขั้นตอนและการดำเนินการวิจัย	48
5. การรวบรวมข้อมูล	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	50
7. ความเชื่อถือได้ของการศึกษา	52
8. การนำเสนอข้อมูล	54
9. จริยธรรมในการวิจัย	54
บทที่ 4 ผลการศึกษา	55
1. ข้อมูลพื้นฐานของแรงงานอพยพลาวที่เข้าร่วมการวิจัย	56
2. องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามการรับรู้ของแรงงานอพยพ ลาวในสถานประกอบการในจังหวัดขอนแก่น	73
3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาว	81
4. การอภิปรายผล	102
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	109
1. สรุปผลการศึกษา	109
2. ข้อเสนอแนะ	114
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก	121
ประวัติผู้เขียน	142

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย	32
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ(พม่า ลาว และกัมพูชา) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	33
ตารางที่ 3 แสดงประเภทการจ้างแรงงานต่างด้าวตามมติ ครม.	33
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนการจ้างแรงงานต่างด้าวที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ	34
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนการจ้างแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองได้รับการผ่อนผัน ตามมติ ครม.	34
ตารางที่ 6 แสดงโครงสร้างการผลิตและจำนวนการจ้างงานอุตสาหกรรมการผลิตของ จังหวัดขอนแก่น	39
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ	57
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามการศึกษาและ สถานภาพ	59
ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามจำนวนสมาชิกใน ครอบครัว	60
ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามภูมิลำเนาเดิมใน สปป.ล.	61
ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามการประกอบอาชีพใน ประเทศลาว	63
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามรายได้ต่อเดือนใน สปป.ล.	64
ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามจำนวนหนี้สินใน สปป.ล.	65
ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามสาเหตุการมีหนี้สิน ของแรงงานอพยพลาวใน สปป.ล.	66
ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามการเดินทางไปทำงาน ต่างประเทศ	67
ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามวิธีการเดินทางมา ทำงานในประเทศไทย	68

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามแหล่งข่าวการรับสมัครงาน	69
ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามผู้ที่มีส่วนผลักดันหรือโน้มน้าวให้แรงงานอพยพลาวเดินทางมาทำงานในประเทศไทย	70
ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของแรงงานอพยพลาวจำแนกตามแหล่งค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพื่อมาทำงานในประเทศไทย	72
ตารางที่ 20 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานตามการรับรู้ของแรงงานอพยพลาวในสถานประกอบการ	80

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงกรรมวิธีการผลิตรองเท้าแบบเย้น	21
ภาพที่ 2 แผนที่จังหวัดขอนแก่น	37
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	45
ภาพที่ 4 แผนที่ตำบลบ้านทุ่ม	47
ภาพที่ 5 แผนที่แสดงเมืองที่สำคัญและแขวงต่างๆของประเทศ สปป.ลาว	62
ภาพที่ 6 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	73
ภาพที่ 7 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัย	74
ภาพที่ 8 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานโอกาสในการพัฒนาชีวิตความสามารถของตนเอง	75
ภาพที่ 9 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	76
ภาพที่ 10 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานสิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน	77
ภาพที่ 11 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานจังหวะชีวิต	78
ภาพที่ 12 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนที่อาศัยอยู่และทำงาน	79
ภาพที่ 13 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานอพยพลาวโดยรวม 7 ด้าน	81